

Тема 4. Діагностика ігрових умінь та ігрових інтересів дітей дошкільного віку

План.

1. Діагностичні методики для виявлення ігрових умінь та ігрових навичок дітей дошкільного віку.
2. Особливості добору методик та способи їх обробки.
3. Вимоги до складання протоколу спостережень за процесом ігрової діяльності, складання протоколу бесіди за тематикою гри.
4. Діагностика міжособистісних стосунків дітей в процесі гри. Особливості діагностування дітей різного віку.

Ключові поняття теми: діагностика, ігрові вміння, ігрові інтереси, діагностичні методики.

Завдання для самостійної роботи:

- ✧ Скласт пам'ятку для вихователів «Вимоги до організації ігрової діяльності дітей з особливими освітніми потребами»
- ✧ Доберіть 2 діагностичні методики для дослідження ігрових умінь (інтересів) дітей дошкільного віку

Література, інформаційні ресурси:

- Артемова Л. В. Вчись граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх. Київ: Томіріс, 1995. 112 с.
- Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponentdoshkilnoyi-osviti-v-ukrayini> 7
- Бурова А. П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. 2-е вид. зі змін. та доп. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 296 с.
- Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти. Методичний посібник для педагогів дошкільних закладів. За заг.ред.Т.В. Киричук, О.М. Кулик, Н.М. Шаповал. Тернопіль. Мандрівець, 2016. 272 с
- Федорова М.А. Теорія та методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навч. посібник. Житомир. ФОП Левковець, 2018. 149

Зміст діяльності закладів дошкільної освіти забезпечується шляхом реалізації чинних державних та авторських парціальних програм. Для сучасної дошкільної освіти характерною є варіативність освітніх програм. Кожна з них визначає свої завдання за всіма освітніми напрямками, а також висуває свої вимоги до знань, які повинна отримати дитина; результатів, яких планується досягти.

Педагогам закладів дошкільної освіти зручно здійснювати моніторинг і узагальнювати його результати за освітніми лініями.

Головна мета моніторингу – отримати не стільки якісно-нові результати, скільки оперативну інформацію щодо реального стану та тенденції до змін об'єкта діагностування для корекції педагогічного процесу.

***Педагогічна діагностика** – це метод з'ясування всіх обставин перебігу освітнього процесу, достеменно визначення його результатів.*

***Педагогічне діагностування** – процес практичної діяльності педагога, передбаченої його посадовими обов'язками з метою вивчення стану і результатів освітнього процесу з дошкільниками.*

Правила проведення діагностики:

1. Завдання мають відповідати віку дітей, вимогам програми і повторюватись тільки один раз.

2. Перед проведенням діагностики необхідно встановити довірчий контакт, враховувати стан дитини, у разі відмови не наполягати.

3. Під час діагностування не проводиться навчання, а тільки фіксується результат діяльності дітей.

4. Під час проведення діагностики змінювати інструкції не можна.

5. Тривалість діагностики не має перевищувати 15-20 хвилин.

Форма проведення діагностики – спостереження за активністю дітей під час запропонованих ігор та у різні періоди перебування в дошкільному закладі; аналіз продуктів дитячої діяльності та спеціальні педагогічні проблемні ситуації, організовані вихователем.

З метою вивчення тематики та сюжетів ігор дітей необхідні спостереження впродовж 5-7 днів. Тривалість гри залежить від рівня обізнаності дітей про факти й явища довкілля, які потім демонструються в ігровій діяльності. Спостереження проводять у комфортних для дітей умовах.

Аналіз протоколів проводять за наступною схемою.

1. *Задум гри, постановка ігрових цілей і завдань.* Фіксується те, як виникає задум гри (залежність від ігрового середовища, запропоновані ідеї щодо сюжету гри, наявний життєвий досвід учасників гри). У протоколі позначається поведінка дитини: чи обговорюється хід гри з партнерами, чи враховуються різні точки зору; наскільки стійкий загальний задум гри, чи дотримується прийнятий спочатку сценарій; чи бачить дитина перспективу гри, нові персонажі, сюжетні лінії; наскільки часто з'являється імпровізація в грі; чи вміють діти сформулювати ігрову мету, ігрові завдання та запропонувати їх іншим дітям.

2. *Зміст гри.* Необхідно зафіксувати основний зміст гри (дія з предметами, побутові або суспільні взаємини між людьми). Вихователем ведеться спостереження за тим, як часто повторюються ігри з однаковим змістом. Необхідно також звернути увагу на те, яке має місце співвідношення предметних, сюжетних ігор, побутових, що відображають суспільні відносини.

3. *Сюжет гри.* Відбувається фіксація різноманітності сюжетів ігор, наскільки стійкі та незмінні сюжети ігор, тобто наскільки дитина дотримується одного сюжету. Треба звертати увагу на те, скільки подій дитина об'єднує дитина в один сюжет. Дитина може бути незмінної ланкою в ланцюжку подій або одночасно бути задіяною в кількох подіях. Для аналізу спостереження має значення, як проявляється вміння спільно вибудовувати і творчо розвивати сюжет гри, які використовуються джерела сюжетів гри (мультфільми, книги, спостереження під час екскурсій, розповіді дорослих тощо).

4. *Виконання ролей та взаємодія дітей у грі.* Необхідно звернути увагу, чи обирає та називає свою роль дитина і коли вона це робить (до гри або під час гри); які засоби використовуються дітьми для взаємодії з партнерами по грі (рольова мова, предметні дії, міміка і пантоміміка); як відбувається рольовий діалог (окремі репліки, фрази, тривалість рольового діалогу, спрямованість до іграшок, предметів облаштування гри, реального чи уявного партнера). Важливо те, як передає дитина характерні особливості персонажа; як бере участь у розподілі ролей; хто керує цим процесом (вихователь, діти); які ролі частіше виконує (головні чи другорядні); як ставиться до необхідності виконувати другорядні ролі; чого прагне дитина: грати усамітнено чи входити в ігрове об'єднання; чи є у дитини улюблені ролі, скільки вона може виконувати ролей в різних іграх.

5. *Ігрові дії та ігрові предмети.* Фіксується, чи використовує дитина в грі різні предмети-замінники і які; за яким принципом обирає вона предмети-замінники та перетворює їх для використання в грі. Для педагога важливою є інформація про те, хто з дітей ініціює вибір предметів та іграшок для забезпечення сюжету гри: сама дитина чи дорослий; чи можуть діти запропонувати свій варіант використання ігрового обладнання. Цікавою для вихователя буде інформація про можливості дітей використовувати в грі образні іграшки, предмети заміники, улюблені іграшки.

6. *Характеристики ігрових дій:* ступінь узагальненості, розгорнення, різноманітності, адекватності, узгодженості своїх дій з діями партнерів по грі; яка роль слова у здійсненні ігрових дій; як сприймається уявна ситуація, чи розуміють діти її умовність, чи грають з уявними предметами.

7. *Ігрові правила.* Має значення інформація про те, чи виконуються усіма дітьми правила, хто виконує функцію регулятора гри; чи повністю приймаються правила гри дітьми; як співвідносить конкретна дитина виконання правил з узятою на себе роллю; чи стежить за виконанням правил іншими дітьми; як

реагує на порушення правил партнерами по грі; як ставиться до зауважень інших дітей з приводу виконання правил.

8. *Досягнення результату гри.* Фіксується, як співвідноситься початковий задум і його реалізація в грі; чи співвідносять діти свій задум з досягнутим результатом; якими засобами досягається реалізація задуму.

9. *Особливості конфліктів в грі.* Важливо визначити, з приводу чого найчастіше виникають конфлікти (розподіл ролей, виконання правил, володіння іграшкою тощо); які способи вирішення дітьми конфліктів.

10. *Роль дорослого в керівництві грою.* Для дорослого буде цікавим, чи звертаються діти до вихователя в процесі гри та з приводу чого; як часто звертаються; чи пропонують прийняти дорослого в гру.

СХЕМА аналізу додержання вихователем педагогічних умов щодо організації ігрової діяльності дітей

1. Добір ігор з урахуванням вікових особливостей дітей та рівня їхнього розвитку.

2. Поступове ускладнення ігор відповідно до зміни обсягу та рівня знань дітей.

3. Пояснення дітям правил гри.

4. Забезпечення активності та зацікавленості всіх дітей.

5. Систематичний контроль і допомога дітям під час гри залежно від її етапу.

6. Використання прийомів взаємонавчання дітей в іграх.

7. Роль вихователя в організації ігрової діяльності.

Орієнтовний план діагностики сюжетно-рольової гри (за Г.І. Григоренко, К.Й. Щербаковою)

1. Вивчення ігрових інтересів кожної дитини; провідні (спільні) інтереси дітей конкретної вікової групи.

2. Тематика і сюжети самостійних ігор, які найчастіше виникають у дітей.

3. Зміст і способи відбиття довкілля.

4. Тривалість спільних та індивідуальних ігор.

5. Кількість учасників в одній грі; взаємовідносини між дітьми.

6. Взаємозв'язок гри з іншими видами діяльності.

З метою вивчення тематики і сюжетів ігор дітей необхідні спостереження впродовж 5-7 днів.

Спостереження можуть бути занотовані за такою схемою:

Ім'я дитини, вік	Назви ігор, у які грають діти						
	“Сім'я”	“Лікарня”	“Дитячий садок”	“Крамниця”	“Моряки”	“Водії”	“Військові” тощо

На тривалість гри першорядний вплив мають знання дітей про ті факти і явища довкілля, які потім відбиваються й усвідомлюються дошколятами в самостійній ігровій діяльності.

Орієнтовні показники тривалості спільної гри:

- 4-й рік життя – до 40 хв.;
- 5-й рік життя – до 60 хв.;
- 6-7-й рік життя – до 1,5 години.

Критеріями визначення взаємовідносин дітей у спільній грі можуть бути:

- взаємодія з однолітками в грі (вміння не заважати товаришам організувати гру або взяти участь у спільній грі);
- вміння грати довго, із захопленням, зосереджено;
- знання норм поведінки й використання позитивних форм у спілкуванні з однолітками (розмовляти спокійно, увічливо попросити, запропонувати товаришу свою іграшку, поступатися роллю, допомагати);
- виявлення моральних почуттів (співпереживання, співчуття, радість від спілкування з однолітками тощо).

Діагностика ігрових інтересів дошкільнят підготовчої групи.

1. Питання для бесіди з дитиною

1. Чи ти любиш грати? Які твої улюблені ігри, назви, будь ласка?
2. Чи подобаються тобі ігри, в які ти граєш з хлопцями в дитячому садку? А вдома? У що ти граєш вдома?
3. Ким ти найчастіше буваєш у грі, яку виконуєш роль? Ким би ти хотів бути ще?
4. У тебе є улюблені іграшки? З якими іграшками ти любиш грати, покажи, будь ласка? (дитині пропонуються картинки або фотографії самих різних іграшок, можна прогулятися по групі, оглянувши всі наявні в неї іграшки).
5. Ти сам придумуєш гри чи тобі хтось допомагає? Як ти це робиш, розкажи?

При аналізі відповідей дітей необхідно звернути увагу:

- на ігрові інтереси і переваги дітей в дитячому садку і вдома;

- на улюблені сюжети і ролі;
- на улюблені іграшки;

Необхідно поспостерігати за самостійними, організованими вихователем іграми дітей.

Аспекти спостереження:

- ігрові інтереси дитини (ігрові сюжети і ролі, яким віддаються переваги);
- різноманітність, стабільність, динамічність ігрових сюжетів;
- залежність застосування ігрових умінь від ігрових інтересів;
- характер ігрової взаємодії в умовах привабливою, цікавою для дитини ролі.

Спостереження проводиться в природних умовах і дозволяє побачити вплив ігрових інтересів дітей на хід гри, її тривалість, розвиток ігрових умінь, рівень розвитку ігрової діяльності. Результати спостереження оформляються у протоколі.